

Víctimes 'invisibles' del tràfic de persones per explotació criminal

Una recerca de la UdL proposa millorar la formació per detectar-les i introduir una clàusula de no processament

El sistema policial i judicial espanyol no detecta moltes víctimes de tràfic de persones al marge de les que són explotades sexualment, com ara les que s'han vist empeses a cometre delictes. Per corregir-ho, caldria millorar la formació dels professionals, aplicar efectivament la clàusula d'exempció de responsabilitat criminal ja prevista al Codi Penal i incloure'n una altra de no processament. Així ho indica una recerca liderada per la catedràtica de Dret Penal de la Universitat de Lleida (UdL), Carolina Villacampa. Les conclusions s'han publicat en dos articles a *International Review of Victimology* [<https://journals.sagepub.com/loi/irv>] i *European Journal on Criminal Policy and Research* [<https://link.springer.com/journal/10610>].

La catedràtica de la UdL ha treballat amb Núria Torres, de la Universitat Rovira i Virgili, entrevistant en primer lloc internes de dos presons catalanes i després, professionals del sistema de justícia penal i de l'àmbit assistencial a les víctimes. Les investigadores han parlat amb policies nacionals, mossos d'esquadra, fiscals, jutges, advocats, funcionariat de presons, membres d'ONG i personal de serveis d'atenció a les víctimes de delictes de tràfic a Madrid, Barcelona, Lleida i Tarragona.

Carolina Villacampa parteix de la premissa que cal protegir les víctimes del tràfic d'éssers humans per a explotació criminal en les mateixos termes que les altres, com ara les explotades sexualment, d'acord amb el principi de no punició de les víctimes. Un cas paradigmàtic és el de les anomenades 'mules' que transporten substàncies estupefaents. "Des que són detingudes, habitualment al mateix aeroport, són considerades delinqüents, sense investigar el seu possible estatus de víctima d'explotació", explica Villacampa.

La condició de delinqüent que s'atribueix a aquestes víctimes es manté durant tot el procés judicial. "Els fiscals són reticents a considerar les 'mules' com a víctimes, al·ludint tant a la gravetat del delicte comès com al fet que el viatge suposa una separació espacial i temporal de qualsevol explotació soferta", recull l'estudi. Una percepció que comparteixen els funcionaris de presons, per als quals "l'existència d'una condemna sembla suficient perquè aquests professionals no qüestionin si la persona pot ser també víctima d'un altre delicte", segons aquesta recerca.

No obstant això, els funcionaris i les funcionàries de presons són receptius a la possibilitat que, precisament durant la reclusió, les víctimes puguin assolir la confiança necessària per revelar la veritat de la seua

Moltes detencions es produeixen als aeroports / Foto: POM' (CC BY-SA 2.0)

[Article: Human trafficking for criminal exploitation: Effects suffered by victims in their passage through the criminal justice system](#)

experiència. Llavors és quan expliquen "si realment va ser una decisió pròpia o van ser forçats a fer-ho per coneguts, amics, dependència emocional, violència, coacció o amenaces a les seues famílies", destaca Villacampa.

La recerca liderada per la UdL revela que al sistema espanyol la identificació de les víctimes de tràfic de persones recau únicament en la policia. Les investigadores creuen que l'autoritat per detectar-les hauria d'anar més enllà de certs agents especialitzats de les forces de seguretat, incloent altres professionals, ja siguin del sistema de justícia penal o d'assistència a les víctimes. "Caldrà fer les modificacions pertinents al protocol de protecció de víctimes de tràfic de persones, que ara per ara limita la tasca d'identificar-les a forces policials especialitzades", afirmen.

Les conclusions també plantegen que cal millorar la formació dels professionals de la justícia penal "per entendre que el tràfic és un fenomen complex que inclou també processos d'explotació de les víctimes en la comissió forçada de delictes". En aquest sentit, les investigadores afirmen que els professionals "han de ser conscients del significat i del contingut del principi de no punició a les víctimes de tràfic, l'aplicació del qual no es pot veure limitada a una determinada categoria de delictes o per a víctimes d'un determinat tipus de tràfic".

A més d'ampliar la formació dels professionals més enllà dels casos de tràfic per a explotació sexual, addicionalment i a nivell regulador creuen que "s'hauria de tenir en compte la inclusió en la legislació nacional espanyola d'una clàusula que conduís directament a l'absència de processament d'aquestes víctimes, alhora que cal fomentar una interpretació menys restrictiva de la idea de proporcionalitat per aplicar la clàusula de no punició a les víctimes de tràfic per a la comissió forçada de delictes ja prevista al Codi penal espanyol".

Text: [Oficina de premsa UdL](#) [<http://www.udl.cat/ca/serveis/oficina/Noticies/Victimes-invisibles-del-trafic-de-persones-per-explotacio-criminal/>]